

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 581 [1820/1821]

DI

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

עֶשֶׂר לַחֲנֻנֵיהֶוּ בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : כד לְשִׁבְעָה
 עָשָׂר לִישְׁבַקְשָׁה בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : כה לְשִׁמּוֹנָה
 עָשָׂר לַחֲנַנִי בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : כו לְתִשְׁבָּעָה
 עָשָׂר לְמִלּוֹתַי בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : כז לְעֵשְׂרִים
 לְאֵלֵיהֶם בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : כח לְאֶחָד וְעֵשְׂרִים
 לְהוֹתִיר בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : כט לְשְׁנַיִם וְעֵשְׂרִים
 לְגַדְלָתִי בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : לו לְשֵׁלֶשָׁה וְעֵשְׂרִים
 לְמַחְזֵיאוֹת בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : לא לְאַרְבָּעָה
 וְעֵשְׂרִים לְרוֹמְמֵתֵי עוֹר בְנֵיו וְאָחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר :
 כו ח לְמַחְלָקוֹת לְשַׁעֲרַיִם לְקַרְחִים מִשְׁלֵמֵיהֶוּ בֶן
 קָרָא מִן בְּנֵי אֶסְף : י ולְמִשְׁלֵמֵיהֶוּ בְנֵים
 זְכָרֵיהֶוּ הַבְּכוֹר יְדִיעָאֵל הַשְּׁנַיִ זְבַדְיָהוּ הַשְּׁרִישִׁי
 יְהִנְיָאֵל הַרְבִּיעִי : י עֵילָם הַחֲמִישִׁי יְהוֹחַנָן הַשְּׁשִׁי
 אֶלְיָהוּעֵינִי הַשְּׁבִיעִי : י ולְעֵבֶד אָדָם בְּנֵים שְׁמַעְיָה
 הַבְּכוֹר יְהוֹזָבֵד הַשְּׁנַיִ יוֹאָח הַשְּׁרִישִׁי וְשָׁכָר הַרְבִּיעִי
 וְנַתְנָאֵל הַחֲמִישִׁי : י עַמְיָאֵל הַשְּׁשִׁי וְשָׁכָר הַשְּׁבִיעִי
 ר ש י פסולתי

כו (ח) למוחלקת לשערים . חין חוזרים חלילה חלף כנגד שערים חלקום
 ושז הפילו גורלות מי לשער זה ומי לשער אחר כך מפורש לקמן .
 לקרחים משלמיהו בן קורח מן בני אסף ודוגמא למעלה ושלוס בן קורח וגו' (לעיל
 ח' ט') : (ה) כי זרכו חלטים כדהמר לעיל (י"ג) ויצרך ה' את עובד חדוס וגו' :
 (י)

ב א ו ר

(כה) לחנני . הכן השביעי להימן (סג) . (כו) למלותי . הכן השנים עשר להימן
 (סג) . (כז) לאליהה . הכן השמיני להימן (סג) , וקרא גם אליאחה , נחל"ף
 אחר היו"ד . (כח) להותיר . הכן השלשה עשר להימן , (סג) . (כט) לגדלתי . הכן
 התשיעי להימן (סג) . (ל) למחזיאות . הכן הכעור להימן (סג) . (לא) לרוממתי
 עור . הכן העשירי להימן (סג) .
 כו (א)

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז ו י

קי

אונד ברידער , צוועלף . [כה] דאן אכטצעהנטע דעם חנני ; ער זיינע זעהנע אונד ברידער , צוועלף . [כו] דאן ניינצעהנטע דעם זולוחי ; ער , זיינע זעהנע אונד ברידער , צוועלף . [כז] דאן צוואנציגסטע דעם אליחה ; ער , זיינע זעהנע אונד ברידער , צוועלף . [כח] דאן איין אונד צוואנציגסטע דעם הותיר ; ער , זיינע זעהנע אונד ברידער , צוועלף . [כט] דאן צוויי אונד צוואנציגסטע דעם גדלתי ; ער , זיינע זעהנע אונד ברידער , צוועלף . [ל] דאן דריי אונד צוואנציגסטע דעם מחזיאות ; ער , זיינע זעהנע אונד ברידער , צוועלף . [לא] דאן פיר אונד צוואנציגסטע דעם רוממתי עזר ; ער , זיינע זעהנע אונד ברידער , צוועלף .

כו [א] דיא איינטהיילונגען דער טהארהיטער : פאן דען קרחים וואר משלמיהו , זאָהן דעם קורא , פאן דען זעהנען דעם אסף . [ב] משלמיהו האַטטע זעהנע : זכריהו וואר דער ערסטגעבאָרנע ידיעאל דער צווייטע , זכריהו דער דריטטע . יתניאל דער פירטע ; [ג] עילם דער פינפטע , יהוחנן דער זעכסטע , אליהועיני דער זיבענטע . [ד] עובד ארום האַטטע אויך זעהנע : שמעיה וואר דער ערסט געבאָרנע , יהוובד דער צווייטע , יואח דער דריטטע , שכר דער פירטע . [ה] נתנאל דער פינפטע ; [ה] עמאל דער זעכסטע , יששכר דער זיבענטע

ב א ו ר

כו (א) משלמיהו בן קורא . להלן (פסוק י"ד) נקרא שלמיהו , ולמעלה מזה (ט"ו י"ט) נקרא שלום . מן בני אסף . אין זה אסף , המזכיר הגדול , הנזכר למעלה (כ"ה א"ב) , כי הוא הים מבני גרשום , בן לוי . (למעלה מזה וי"ז כ"ח) רק הוא אסף אמר , הנקרא גם אביסף , והיה משפחת קהת , בן לוי . (למעלה מזה וי"ז כ"ג כ"ג , ט"ו י"ט) . (ה) כי ברכו אלהים . כמו שכתב למעלה (י"ג י"ד) ויברך ה' את בית עובד אלוהים ואת כל אשר לו , וכן כתוב (להלן פסוק ט') ששים ואנים לעובד אלוהים , ולמעלה (ט"ו ל"ח) אומר ועובד אלוהים ואחיהם ששים ושמונה , ואמר ואחיהם , כי בני הרבים על עובד אלוהים ובניו , כי כלם יקראו אחי אחיהם , כמו אחיהם , והנה אמר מבני עובד אלוהים , שהיו ששים ואנים , ומה שאמר (להלן פסוק ט') המה ובניהם ואחיהם , המה אומר על בני עובד אלוהים , ובניהם אומר על בני בני הנזכרים , ואחיהם על שאינם נזכרים , ורבותינו ז"ל דרשו (נרכות דף ס"ג ע"ב) : ויברך ה' את בית עובד אלוהים ואת כל אשר לו , שילדה אשתו ושמונה כלותיה ששה בכרם אדז , והם ששים ואנים (רד"ק) . ובתרגום רבי יוסף כתוב פה : ,, ארום בריך יתיה ה' על עיסק ארובא דה' , דהוה בביתיה , כד איתיהו , ואעניעוהי בביתיה , ופליג ליה איקרא (יקר וכבוד) , ותמא מבניו ומבני בניו תמניין ותריין רבני ליואי . " ולמעלה מזה (י"ג י"ד) תרגם : ,, וברך מימרא דה' ית עובד אלוהים בבניו ובני בניו ; דאיתעברת איתתיה ותמנייה כלתיה , וינידן תמניא תמניא בכריסא

ח ר ג ו ס א ש כ נ ז ו

זיבענטע, פעולתי דער אַכטע; דען דער עוויגע זענעטע איהן.
 [ו] זיינעם זאָהנע שמעיה וואָרדען זעהנע געבאָרען, דיא אין דעם
 הויזע איהרעם פֿאַמערס העררשטען, ווייל זיא העלדענמיטהיגע מעננער
 וואָרען. [ז] דיא זעהנע דעם שמעיה וואָרען: עתני, רפאל, עובד
 אונד אלזנד, זיינע ברידער, דיא טאַפּפערן מעננער, אליהו אונד
 סמכיהו. [ח] אַללע דיזע וואָרען פֿאַן דען זעהנען דעם עובד ארום,
 זיא, איהרע זעהנע אונד ברידער, טאַפּפערע, קרעצטיגע מעננער צום
 דינסטע, צווייא אונד זעכציג, דיא פֿאַן עובד ארום אַכשטאַממען.
 [ט] משלמיהו האַטטע זעהנע אונד ברידער, טאַפּפערע מעננער, אַכט
 צעהן. [י] חוסה, דער פֿאַן דען זעהנען דעם מררי וואָר, האַטטע
 זעהנע: שמרי, דאַן הויפט, דער ניכט דער ערסטגעבאָרנע וואָר,
 דען אַכער זיין פֿאַטער צום הויפטע זעצטע. [יא] חלקיה דער צווייטע,
 מבליהו דער דריטטע, זכריהו דער פֿירטע; אַללע זעהנע אונד ברידער
 חוסה'ס וואָרען דרייצעהן. [יב] אויו דיזען וואָרען דיא איינטהיילונגען
 דער טהאַרתיטער, נאָך דען הייפטערן דער מעננער, דיא וואַכען נעבען
 איהרען ברידערן צו פֿערזעהען, צו דינען אים הויזע דעם עוויגען.
 [יג] זיא וואָרפען לאַזע, פֿיר דען גערינגען וויא פֿיר דען גראָסען

נאך

ב א ו ר

חד, עד לאישתכחו בני אבהן ובנין, ביום חד, תמניין וחד. " (ו) נולד בנים. בא
 לשון יחיד על רבים, ורבים ככה. הטמשלים לבית אביהם וכו'. דומים להם בגבורה,
 כמו שהיו בית אביהם גבורי חיל לעבודה, כן היו הם (מדברי רד"ק) והלויים, הנזכרים
 פה, היו מושלים ופקידים על אחיהם ומשפחתם, ולדעת קצת היו שרי אלפים ושני מאות
 (שמות י"ח כ"ה, מלכים ב' י"ט). כי גבורי חיל המה. הלויים, העובדים עבודת
 הקודש, היו גבורים ואמיני לב, וגבורתם ואומץ לבם עמדו להם בעבודתם הכבדה, כי
 הם סגרו ופתחו את שערי בית המקדש, ונתכנס היה שער כבוד מאד, עד כי הונתו לעשרים
 איש, לפתחו ולסגרו, כאשר סיפר יוסף, בן גוריון, הכהן, אשר ראה זה בעיניו, וגם
 שמרו את משמרת המקדש בכת ועוז, למען לא יקרע טמא, או איש זר אל הקודש, כאשר
 עשה המלך עזריהו (להלן ב' כ"ו ט"ז וגו'), ולשמור את המקדש ופירותיו מכל דבר רע, וגם
 הופקדו הלויים, לשמור את אוזרות בית ה' (להלן פסוק ב' כ"ג כ"ד כ"ו) ולכל דבר
 האלהים ודבר המלך (להלן פסוק ל"ב). (ז) ורפאל וגו'. רפאל עס עובד ואלזנד
 אחיו, אשר היו בני חיל. ועובד. בתרגום רב יוסף כתוב פה: ועובד ארום. (ח) איש
 חיל. כמו אנשי חיל. (ד"ק). (י) שמרי הראש וגו'. חוסה לקח את הנכולה מכנו
 הנכור, ונתנה לשמרי בנו, כי אחיו הגדול ממנו היה חלש, ולא היה ראוי לעבודה, או
 מטעם אחר, וכמו שנתן יעקב אבינו את המלכות ליהודה, ולקח את הנכורה מראובן בכורו,
 בעבור חטאו (ראשית ע"ט ד' יו"ד), כן מכא חוסה בלי ספק סנה גדולה ומספקת, להעביר
 את הנכורה עבנו הנכור, ולתתה לשמרי בנו, כי לא יוכל איש ישראלי לבכר את בנו, האהוב

פַּעַלְתִּי הַשְּׁמַיִם כִּי בָרַכּוּ אֱלֹהִים : ו' וְלִשְׁמַעִיָּה בְּנוֹ
נֹלַד בְּנִים הַמְּמַשְׁלִים לְבֵית אָבִיהֶם כִּי גְבוּרֵי חַיִל
הָמָּה : ז' בְּנֵי שְׁמַעִיָּה עֲתָנִי וּרְפָאֵל וְעֹבֵד אֶרְוֹבָד
אֲחָיו בְּנֵי חַיִל אֲלֵיהֶם וּסְמַכְיָהוּ : ח' כָּל אֱלֹהִים מִבְּנֵי
עַבְדֵי אָדָם הָמָּה וּבְנֵיהֶם וְאֲחֵיהֶם אִישׁ חַיִל בִּכְתָב
לְעַבְדָּה שְׁשִׁים וּשְׁנַיִם לְעַבְדֵי אָדָם : ט' וְלִמְשַׁלְמֵיהֶם
בְּנִים וְאֲחִים בְּנֵי חַיִל שְׁמוֹנָה עָשָׂר : י' וְלַחֲסָה מִן
בְּנֵי מִרְרֵי בְּנֵים שְׁמֵרֵי וְהָרֵאשׁ כִּי לֹא הָיָה בְּבוֹר
וַיִּשְׁיִמָּהוּ אָבִיהוּ לְרֵאשׁ : יא' חֲלָקִיהוּ הַשְּׁנִי מִבְּלִיָּהוּ
הַשְּׁלִישִׁי וְזָכְרֵיהוּ הָרְבִיעִי כָּל בְּנִים וְאֲחִים לְחֲסָה
שֶׁלֶשָׁה עָשָׂר : יב' לְאֱלֹהִים מִחֲלָקוֹת הַשְּׁעָרִים לְרֵאשֵׁי
הַגְּבָרִים מִשְׁמֵרוֹת לְעַמַּת אֲחֵיהֶם לְשָׂרֵת בְּבֵית
יְהוָה : יג' וַיִּפְּלוּ גִּזְרֵלוֹת בְּקֶטֶן כְּגִדּוֹל לְבֵית אַבְוֹתָם

רש"י לשער

(ו') הַמְּמַשְׁלִים לְבֵית אֲבִיהֶם • פתרון אותן מושלים היו על יד אביהם ודוגמא
בסוף דניאל ומשל מושל רב : איש חיל • לא זכח ולא זמלחמה חלח כחדם שחומר
עליו פלוגי חסוב • וכן הלח צועז מודעתנו איש גבור חיל (רות ג') : (יב') משמרות
לענות אחיהם • ראשי כ"ד משמרות : (יג') ויפילו גזרות קטן כגדול לזית

אבוסס

ב א ו ר

לו , על פני בנו בכורו , לפי רטון לבו (דברים כ"א ט"ז) • ולדעת קצת שם חוסה את בנו
שמרי לראש אחר מות בנו הבכור , ואם כן יתורגם המאמר הזה בל"א (שמרי , דאן הויפט ,
דען זיין פֿאַטער , דאָרער ערסטגבאָרנע נִיכט מעהר וואָר , צום הויפטע זעצטע) •
(יא) כל בנים וגו' • ולא הזכיר הכתוב כל בני ואחי חוסה • רק הגדולים בהם •
(יב) לאלה מחלקות וגו' • הלויים האלה היו מאבנים וראשים על אחיהם , ולכן נזכרו פה
בפרט , והיו מחלקים למשמרות כאשר אחיהם הלויים והכהנים , אשר נתקו לעשרים וארבע
משמרות • לשרת בבית ה' • פקודת הלויים בבית הנקדש היתה יקרה מאוד , והיו אנשי
גדולים , כי הופקדו לשמור שערי המקדש ויזכרות בית ה' (להלן פסוק כ' כ"ו) , וגם
נבחרו מהם שוטרים ושופטים על ישראל (פסוק כ"ט למ"ד ל"ב) , והיו מהם אנשים חכמים
וכבדים (פסוק י"ד) • (יג) ויפילו גזרות קטן כגדול • כמו שפירשנו למעלה
(כ"ה ח') • (ד"ק) • לבית אבותם • לכל בית אב הפילו גזר אחד • לשער ושער •

פירוש

יעם
בער
ובד
אונד
ס
צום
זען
כמ
שפע
ר
מע
דער
נגען
נבען
גן
נא
דה
כרים
מאות
בודת
כי
גרים
וגם
באשר
וגם
דבר
לזכר
איש
מכנו
או
כורו
זעניו
אחוב

לשער ושער: יי ויפל הגורל מזרחה לשלמיהו
וזכריהו בנו יועץ בשכל הפילו גורלות ויצא גורלו
צפונה: טו לעבד אדם נגבה ולבניו בית האספים:
טז לשפיים ולהסה למערב עם שער שלכת במסלה
העולה משמור לעמות משמור: יז למזרח הלויים
ששה לצפונה ליום ארבעה לנגבה ליום ארבעה
ולאספים שנים שנים: יח לפרבר למערב ארבעה

רש"י למסלה

אבותם לשער ושער. למי יבוא שער זה ולמי שער זה למזרח למערב לנפון לדרום
וכן כל שערים שנעזרה: (יז) ולאספים. מקום ששמו אסופים: (יח) שנים
לפרבר

ב א ו ר

פירוש, הגורלות, שהפילו בנייהם, לא לדעת, איזה מהם קודם, אלא איזה מהם לשער
מזרח, ואיזה מהם לשער מערב ודרום ונפון. (רד"ק). (יר) ויפל הגורל מזרחה
זכו. מזרח לשלמיהו, ונפון לזכריהו בנו, ולעובד אדום נגבה, לשופים ולחוסה למערב.
(רד"ק). לשלמיהו. ולמעלה מזה (פסוק א') נקרא: משלמיהו. וזכריהו בנו יועץ
בשכל. הזכיר הכתוב, כי זכריהו, בן שלמיהו הלוי, היה מפואר בחכמת ענתו,
ולפקודות הלויים הוצרכו לחכמת לב, כנראה להלן (פסוק כ' וגו'). (טו) ולבניו בית
האסופים. פירוש, בניו היו אומרים בית האסופים, והיה זה הבית לדרום העזרה מנחון.
(רד"ק). וכחזרנו שלמה בן מלך בזה: ,, בית האסופים, בית שהיה בגגת המקדש, אל
השער לעינות דרום, ונקרא כן על ענין ידוע אללם, ואפשר שהיו האסופים בני מקומות,
לפי שאמר אחר כך (פסוק יז) ולאסופים שנים שנים, כלומר, לכל אחד מבתי האסופים
היו שנים לויים. ובתרגום רב יוסף תרגם בית האסופים: בית שקפא, שהוא
ענין משקוף ומזוזה, כי אינקלוס תרגם על המשקוף ועל שתי המזוזות (שמות י"ב כ"ג):
על שקפא ועל תרין סיפא, וגם במקרא מלאנו מענין זה: הסיפים (ישעיה וי"ו
ד'), הסף (סופטים י"ט כ"ו), ודומיהם. ויש אומרים, כי נקרא הבית הזה בית
האסופים מענין אסיפה, כי שם נאספו הזקנים, להועץ על כל דבר המקדש, או בעבור
כי נאסף שם עם ישראל, לשמוע דברי מורי המורה, ולדעת קצת היה בית האסופים
בית אונרות הקדש, כי שם נאספו כל כלי המקדש והכסף, אשר נדנו ישראל לעבודת בית
ה', ובני עיבד אדום שמרו את האונרות ההם (דברי הימים ב' כ"ה כ"ד, מלכים ב' כ"ב
ד'). (טו) עם שער שלכת. לדעת קצת נקרא שער חצר המקדש הזה שלכת מענין
השלכה, כי שם השליכו את דגן המזבח וכל דבר טומאה, אשר לא ניתן להם מקום בבית
ה' ובמזבחותיו, והשער הזה הוכן להשליך שמה כל הדברים המאוסים והמנועלים, כי היה
במקום נדר ונעזב, ואכל השערים האחרים היו המסילות הגדולות, אשר עלו בהן אל בית
המקדש, והשער הנוכח פה, הנקרא שלכת בימי שלמה, היה נקרא בימי בית המקדש
של הורדוס: שער (קאפאניום). במסלה העולה. בית המקדש היה נבד הגבעה,
וההולך אל המקדש היה עולה, ואכל שער שלכת היתה מסלה להלך בה, ובמסלה האל

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז י

ק י ב

נאך אוהרען פאמיליען, פיר יעדעם מהאר. [יד] דאן לאָאן פיל העם
שלמיהו אויף דיא מאַרגענווייטע, אונד ווינעם זאָהנע זכריהו, דעם
ווייזען ראַטהע, וואַרף מאַן דאָן לאָאן, אונד ען פיל אויף דיא מיט.
טערנאַכטוייטע, [טו] העם עובד אהום אויף דיא מיטטאַנגסווייטע אונד
זיינען זעהנען בייא דעם הויזע אסופים, [טז] דעם שופים אונד דעם הוסה
אויף דיא אַבענדווייטע בייא דעם מהאַרע שלכת, אן דעם הינאוויפ.
פיהרענדען וועגע; וואַכע געגען וואַכע איבער. [יז] געגען מאַרגען
שטאַנדען זעכס לויס, געגען מיטטערנאַכט מעגליך פיר, געגען מיט.
מאַג טעגליך פיר, אונד בייא אסופים יע צווייא אונד צווייא;
[יח] אַם פּרבר געגען אַבענד, פיר אן דעם וועגע, צווייא אַם פּרבר.

(יט)

ב א ו ר

נשאו כל הדברים הנכרכים לקודש אל בית ה', ונשאו דברים אחרים מן המקדש חונה.
בשומר לעומת משמר, משמרות הלויים עמדו זאת כנגד זאת, אלה במזרח נגד אלה
במערב, ומשמרת העומדת בדרום נגד המשמרת אשר בצפון, כמו שהיו שערי המקדש זה
כנגד זה, לארבע רוחות העולם. (יז) למזרח הלויים עשה. בכל מזרח, אשר שם
היה המזבח הראשי אל המקדש, הונרכו למשמר גדל, ולכן שמרושם, ששה לויים, אבל
בשערים האחרים שמרו ארבעה ארבעה. ולאסופים שנים שנים. מה שאמר ולאסופים
שנים שנים, וישנו פו שנים בדברי רבותינו ז"ל, האחד, שהיו לכל אחד מנתי האסופים
שנים לויים, והאחד, שהיה לכל אחד מנתי האסופים אחד ואחד, ויהיה פירושו כך,
ולאסופים, שהיו שנים, היו שנים, הכל אחד ואחד, והיה בין כלם עשרים וארבע,
בשאר המשמרות, במזרח ששה, ובצפון ארבעה, ובדרום ארבעה, ולאסופים שנים שנים,
והיו ארבעה, ולמערב ארבעה, ולפּרבר שנים, הרי עשרים וארבעה, ורבותינו חלקו
לעשרים וארבעה מקומות, שאמרו במשנה: בלשמה מקומות הכהנים אומרים בבית המקדש,
בבית אבטומם ובבית הניזון ובבית המוקד, והלויים בעשרים ואחד מקומות, משה על קמעה
שערי הר הבית, ארבעה על ארבעה פנותיו מבפנים, קמעה על קמעה שערי העזרה,
וארבעה על ארבעה פנותיו מבחוץ, אחד בלשכת הקרבן, ואחד בלשכת הפרוכת, ואחד
אחורי בית הכפורת, והקשו הפסוקים האלה, שש בהם עשרים וארבעה, ובלויים הוא
מדבר, ותירטו, כי בעשרים וארבעה מקומות נקראו הכהנים לויים, וזה אחד מהם,
והכהנים הלויים בני צדוק (יחזקאל מ"ד ט"ו), והנה גם כן הלשנה היו כהנים, ועשרים
ואחד לויים, ותירטו הפסוקים גם כן בענין אחר, כמו שכתבי במשכת תמיד (דף כ"ז
ע"א) ובזבחים (דף כ"ה ע"ב), וחמרו: מאי לפרבר? כמאן דאמר: כלפי בר' (רד"ק).
ואסופים, האמורה, הוא בית האסופים, הנזכר למעלה מזה (פסוק ט"ו), ושם נאמר,
שהיה לצד דרום, וכאן, שכווננו לדום ולבניו שתי משמרות, משמרת אחת לשער נגד
(בפסוק הנזכר), והאחרת בבית האסופים, ואולי היו שם אחרות המקדש, הנזכרים
להלן (פסוק כ'), והיו צריכים למשמר מיוחד, וראה מה שכתבתי למעלה מזה (פסוק
ט"ו). (יח) לפרבר. מפורט במשכת תמיד (דף כ"ז ע"א): אחר רנה, בה רב
שילא: כמאן דאמר: כלפי בר' (דש"י). וכן תרגם רב יוסף: כלפי בר', והטעם:
לצד חוץ, שהיתה המשמרת מסוף לשער המקדש, וכאן, שהיו במקום הזה כלי הקודש,
או חלק מאוצרות בית ה', והיו צריכים שמירה מעולה, ולדעת קצת הוראת מלת פרבר

בבית

ה ר ג ו מ א ש כ נ ז י

דים ווארען דיא אייגטהיילונגען דער טהארהייטער פאָן דען זעהנען
דעם קרחי אונד דען זעהנען דעם מררי . (כ) פאָן דען לויס וואַר אויך
אחיה איבער דיא שעצצע דעם מעמפעלס אונד דיא שעצצע דער הייליג .
טהיימער געזעצט . (כא) דיא זעהנע לעדן'ס , דעם גרשוני , דיא
פאָמיליענהייפטער לעדן'ס , דעם גרשוני : יחיאלי . (כב) דיא זעהנע
דעם יחיאלי : זיחם אונד יואל , זיין ברודער , וועלכע דיא אויפזיכט
איבער דיא שעצצע דעם טעמפעלס האַמטען . (כג) פאָן דען פאָמיליען
דעם עמרמי , יצהרי , חברוני אונד עוויאלי : (כד) שבואל , זאָהן
דעם גרשום , זאָהן דעם משה , וואַר אָבערפּעאַמטער איבער דיא שעצ-
צע . [כה] זיינע פּערוואַנדטען פאָן אליעזר : רחביהו דעססען (דעם
אליעזר) זאָהן , דעססען זאָהן וואַר ישעיהו , דעססען זאָהן יורם .

דעססען באו ר

זני'ת כמו פרור בוי'ו , בחילוף אותיות בומ"ף , כמו בפרורים (מלכים ב' כ"ג י"א) ,
וראה שם בדברי רד"ק , שהם מגרשי עיר , ובמקום , הנזכר פה , הלכו למגדל העיר
ירושלים , במלך העיר , הנקרא מלוא , והוא היה העמק נקבה הר המוריה המערבי , אשר
שם התגברו ירושלים וזיון , ובימי דוד ושלמה נמלא העמק ההוא בבתים ובנינים (שמואל
ב' ה' ט' , מלכים א' י"א כ"ז) . ארבעה למסלה . למסלה המוליכה לפרנר .
(כ) על אוצרות בית האלהים ולאוצרות הקדשים . אוצרות בית האלהים היו
הדברים הנריכים בבית המקדש , כמו כלי הקודש , בגדים הקדושים , המעשרות , הניכורי ,
שמן משחת הקודש וכדומה , וכל מה שהוקרב לאוצר האלהים , או בחיוב , כמו מקצית
השקל , או לנדבה , אם כסף , או כלים לעבודת המקדש , ואוצרות הקדשים היו
הנדבות , אשר התנדבו המלכים וגדולי ישראל , והקריבו אותן לנורך המקדש , והדברים
ההם נשמרו לאוצר בית ה' ולזכרון נדקת המתנדבים . (כא) בני לערן וגו' . הוא לבני ,
כמו שפירשנו (למעלה מזה כ"ג ז"ן) , ואמר בני הגרשוני , אולי היה לערן אחר , ואמר :
בני לערן , שהיו מבני גרשון , הם ראשי האבות , הנזכרים למעלה (שם פסוק ח') ,
שלשה , שהם ללעדן הגרשוני , ובכל זה תוספת בואור , כי די היה לו בפעם אחת , ואחד
מבני לערן הגרשוני היה יחיאל , והוא היה הנכור , ואומר על אלה , שהיו באוצרות בית ה' .
(רד"ק) . ראשי האבות ללעדן הגרשוני יחיאלי . נא לשון רבים על יסיד , ורבים כן ,
ונפרט בספר הזה . (כב) בני יחיאלי וגו' . פרשתיו למעלה (כ"ג ח') . (רד"ק) .
והנה כתוב פה ונפסוק הקודם יחיאלי בתוספת יו"ד בסוף המלה , ולמעלה מזה (במקום
הנזכר) כתוב : יחיאל בלא יו"ד בסוף . זיחם ויואל אחיו על אוצרות בית ה' . קצת
מאוצרות המקדש היה תחת פקודת השוערים (למעלה מזה ט' כ"ו) , אבל אחר האוצרות
והקדשים היו תחת פקודת לויס אחרים , אשר לא היו שוערים , ולא משוררים .
(כג) לעמרמי וכו' . שיעור הכתוב , כי הלויס , הנזכרים בפסוקים הנאים (כ"ד כ"ט
למ"ד) , היו ממעשפות עמרם , יצהר , חברון ועוויאל (למעלה מזה ה' כ"ח) . שמות
וי"ו י"ח , אך לא הזכיר פה איש ממעשפות עוויאל , כי בטלה המעשפות ההיא (ראה בדברי
יש"ו ז"ל לספר במדבר כ"ו י"ג ובבואור לרמבמן ז"ל שם פסוק כ"ח) , ולכן לא הזכירה מעשפות
עוויאל בכל המקרא , רקפה ונפטר במדבר (ג' כ"ז) , ולמעלה (כ"ג כ') זוכר בני עוויאל :
מיכה וישיה . (כד) ושבואל וכו' , ושבואל , הוא יונתן , בר גרשום , בר משה , תב
לדחלח

למסלה שנים לפרבר: יט אלה מהלקות השערים
 לבני הקרחיו ולבני מררי: כ והלויים אחיה על
 אוצרות בית האלהים ולאצרות הקדשים:
 כא בני לעדן בני הגרשני ללעדן ראשי האבות
 ללעדן הגרשני יחיאלי: כב בני יחיאלי ותסוואל
 אחיו על אוצרות בית יהוה: כג לעמרמי ליצחרי
 להברזני לעזיאלי: כד ושבאל בן גרשום בן משה
 נגיד על האצרות: כה ואחיו לאליעזר רחביהו
 בנו וישעיהו בנו וירם בנו וזכרי בנו ושלמות בנו:

ר ש"י כו

לפרבר. ומופרש במסכת תמיד אמר רבא לפרבר כלפיצר: (כ) והלויים אחיה
 על אוצרות וגו'. הוא היה ממונה על מעות שנקנין מהם קרבות לבית אלהים
 כגון קרבן קדשים: (כא) בני לעדן. ללעדן הגרשוני היה ראש האבות יחיאל
 הוא לעדן האמור לעיל: (כב) וואל אחיו. אחיו של יחיאל כדכתיב למעלה
 יחיאל ויתסוואל: על אוצרות בית ה'. אוצרות הרבה היו בעזרה כל אוצר ואוצר
 לתקונו ועל כל א' ואחד היה ממונה אחד: (כד) ושבאל בן גרשום בן משה
 נגיד על האוצרות. כמו כן נגיד על אחד מאוצרות העזרה ויש מפרשים נגיד על

סאוצרות

ב א ו ר

לרמית אדה, וכד תמוא דוד, דהוה מתבטיל על ממנא, ומנייהו כנודא (כנוד) על תיסנריא
 (האוצרות). (תרגום רב יוסף). וכוונת דבריו, כי שבואל, המוכר פה, הוא יהונתן,
 בן גרשום, בן משה, אשר היה כהן לפסל מיכה (שופטים י"ח למ"ד, וראה גם בדברי רש"י
 ז"ל), וקרא שבואל, ששב אל כל לבו, וכיון שראה דוד, שממון חביב עליו ביותר,
 שמו נגיד על האוצרות, כמו שאמר במסכת בבא בתרא (דף ק"ט). והנה שבואל, האמור
 פה, והלויים, המוכרים בפסוק הבא, היו משפחת העמרמי (בפסוק הקודם), כי
 משה היה בן עמרם, בן קהת, בן לוי, כנודע. והפקודה, המוכרת פה, היתה לבדה
 הפקודה הנכבדת, אשר ניתנה לאחד מבני משה, כי שבואל, שהיה מבני איש האלהים,
 הוקם למעלה לכבוד ולתפארת, כי הוסיף לראש ולנגיד על כל אוצרות הקדשים ופקידיהם.
 (כה) ואחיו לאליעזר וגו'. הלויים, האמורים פה, לא היו אחי שבואל, המוכר
 בפסוק הקודם, רק קרוביו, כי הם היו בני אליעזר, שהיה אחי גרשום, אחי שבואל
 (למעלה מזה כ"ג ט"ו ט"ז י"ז), וקרובים נקראים אחים בלשון המקרא, כמו אנשים אחים
 אנתנו (ראשית י"ג ט'), ודומיו. רחביהו בנו וישעיהו בנו וכו'. פירוש, ישעיהו,
 בן רחביהו, כי לאליעזר לא היו בנים, כי אם רחביהו, כמו שאמר למעלה (כ"ג י"ז),
 ורבים בנים היו לרחביהו, כמו שאמר (סס): ובני רחביהו רבו למעלה, אבל שלומית היתה

ראש

כט

29

ט הוּא שְׁלֵמוֹת וְאֶחָיו עַל כָּל אֲצִרוֹת הַקִּדְשִׁים
 אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְרֵאשֵׁי הָאָבוֹת לְשָׂרֵי
 הָאֲלָפִים וְהַמְּאוֹת וְשָׂרֵי הַצָּבָא : טו מִן הַמְּלַחְמוֹת
 וּמִן הַשְּׁלָל הִקְדִּישׁוּ לַחֹזֶק לְבַיִת יְהוָה : כו וְכָל
 הַהִקְדִּישׁ שְׁמוֹאֵל הָרֵאשִׁי וְשָׂאוּל בֶּן קִישׁ וְאַבְנֵר בֶּן
 נְרוּיָאָב בֶּן צְרוּיָדָה כֹּל הַמִּקְדָּשִׁים עַל יַד שְׁלֵמוֹת
 וְאֶחָיו : כז לְיֵצֵהוּ בְּנֵי הוּבְנִיּוֹ לְמִלְאָכָה הַחַיִּיצוֹנָה
 עַל יִשְׂרָאֵל לְשֹׁטְרִים וְלְשֹׁפְטִים : לו רַחְבֵּרוֹנִי
 חֲשַׁבְיָהוּ וְאֶחָיו בְּנֵי חֵיל אֶלְפָּהוּ שִׁבְעָה מְאוֹת עַל פְּקֻדַת
 יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מֵעֲרֵבָה לְכָל מְלָאכַת יְהוָה
 ר ש י ולעבודת

האוצרות כל האמר כלין כולם היו תחתיו. (כט) ליצהרי כנניהו ובניו למלאכה
 החיצונה. מלאכה שעושין חוץ לעיר ציערים וצהרים ולכרות חרזים ולחצוב חצבים
 ולחרוש שדה של הקדש: (ל) לחצרוני חצבוהו עד לכל מלאכה ה'. הם שוטרים
 על אותם שהיו עושים מלאכה ה' בעבר לירדן: ולעבודת המלך. חף הם ממונים
 על

ב א ו ד

ראש לכלם, כמו שאמר (בפסוק הבא): שלמות ואחיו על כל אוצרות הקדשים, וכן אמר
 (להלן פסוק כ"ח): כל המקדשים על יד שלמות ואחיו, שלמות הוא שלומית, שאמר אחרי
 בן, והנה אמר, כי אחיה על אוצרות בית האלהים ולאוצרות הקדשים, (למעלה פסוק כ'),
 ואחרי בן אמר (בפסוק הקודם), כי שבואל, בן גרסום, בן משה, נגיד על האוצרות,
 ואחרי בן אמר (בפסוק הבא), כי שלמות ואחיו על כל אוצרות הקדשים וגו', יראה, כי
 מתחלה היה אחיה ממונה על האוצרות, וכן זיתם ויואל היו גם כן ממונים על האוצרות, כמו
 שאמר (למעלה פסוק כ"ב), כי זיתם ויואל אחיו על אוצרות בית ה', אבל האוצרות היו
 מלוקים לכל הקדשות, שהקדישו בכל דור ודור, מדור המדבר עד דוד, כי מהם היו מקדשים
 לקרבנות, ומהם היו מקדשים לבנין הבית, ומהם היו מקדשים לכלי בית ה', וכל אוצר
 מהם לבדו, והיה ממונה על כל אחד ואחד, ושבואל היה ממונה על כלם, והוא שאמר:
 ושבואל, בן גרסום, בן משה, נגיד על האוצרות, ושלמות היה ממונה על ההקדשות,
 שהקדישו משמואל לחילך, שהקדישו שמואל ושאל ודוד ואבנר ויואל ורשאי האבות לשרי האלפים
 והאחות, כלם הקדישו על ידי שלומית (להלן פסוק כ"ז כ"ח כ"ט). (רד"ק). ושלמות
 בנו. כתיב פה: ושלמות בוי"ו אשר המ"ם, יקרי: ושלומית בוי"ו ד אשר המ"ם.
 (כי) אשר הקדיש דוד הגלך. דוד, המלך הצדיק, הקדיש עושר גדול לבנין בית
 המקדש (למעלה מזה כ"ב י"ד). לשרי האלפים והמאות. ראה בספר שמות (י"ח כ"א
 כ"ב). (כו) לחזק לבית ה'. לחזק את בדיק הבית (מלכים ב' י"ב וי"ו וגו'), להלן ב
 כ"ד

ה ר ג ו ם א ש כ נ ז ו

געשעפטע דעם קעניגס . [לא] אונטער דעם געשלעכטע דעם חברוני .
וואר יריה דאן הויפט דער חברונישען פאמיליענהייפטער . אין דעם
פירציגסטען רעגירונגסיאהרע דויד'ס וואורדען דיזע אונטערזוכט , אונד
פעהיגע מעננער אונטער איהנען , צו יעזיר אין גלעד , געפונדען .
[לב] ויינע (דעם יריה) ברידער , דינסטפעהיגע מעננער , ווארען
צווייא טויוענד אונד זיבען הונדערט פאמיליענהייפטער ; אונד דער קעניג
דויד זעצטע זיא איבער דיא שטעממע ראוכני אונד גדי אונד דען האלבען
שטאם דעם מנשי אין אללען זאכען גאטטעס אונד דעם קעניגס .

כז [א] פאלגענדע זינד דיא זעהנע ישראל'ס , נאך איהרער אנצאהל ,
דיא פאמיליענהייפטער , דיא אָבערסטען איבער טויוענדע אונד
הונדערטע אונד דיא אמטלייטע , דיא דעם קעניגע , אין אללען זאכען
דער אַבטהיילונגען , דינסען , אנטראטען אונד אַבגינגען , פאן מאנאט
צו מאנאט , אין אללען מאנאטען דעם יאהרעס ; יעדע אַבטהיילונג
וואר פיר אונד צוואנציג טויוענד מאן . [ב] איבער דיא ערסטע אַב.
טהיילונג אין דעם ערסטען מאנאטע וואר ישבעם , זאָהן דעם זכדיאל ;

ב א ו ר אין

המלך , וכן לפניו (פסוק ל"ג) : לכל דבר האלהים ודבר המלך . (רש"י) . ולדעת
קצת פירוט : ולעבודת המלך , שהיו הלויים פקודים , לאסוף את מסי המלך , להודיע
את גזירותיו ומצוותיו בין העם , וכדומה . (לא) לחברוני יריה הראש וגו' . יריה או
יריהו היה הראש לכל בני חברון , כאמור למעלה (כ"ג י"ט) . בשנת הארבעים
למלכות דויד נדרשו וכו' . פירוט , אלה אשר מעבר לירדן , וכן כל הענין , אשר הקדים ,
היה בשנת הארבעים , שהרי אמר בחמלת הענין (למעלה כ"ג א' ג' ו"ו) : והויד זקן ושבע
ימים , וימלך את שלמה וכו' , ויפסרו הלויים וכו' , ויחלקם דויד מחלקות וכו' . (רד"ק) .
ביעזיר גלעד . העיר יעזיר בארץ גלעד ניתנה ללוים , בני מררי (יהושע כ"א ל"ז) .
(לב) ואחיו וגו' . מלת ואחיו מוסכת על יריה , הנזכר בפסוק הקודם . ודבר המלך .
ראה מה שביארתי למעלה (פסוק למ"ד) .

כז (א) ובני ישראל למספרם וגו' . מחלקות ישראל היו בחמלת מלכות דוד , כמו
שאמר למעלה (י"א יו"ד) : ואלה ראשי הנבזרים . אשר לדויד , המתחזקים
עמו במלכותו , עם כל ישראל להמליכו , וסיפרם הנבזרים , שסיפר הנה , וגם עשהאל ,
אחי יואב , היה הרביעי , לחודש הרביעי , והוא לא האריך ימים בחמלת מלכותו , כי אבנה
הרגו (להלן פסוק ז' , שמואל ב' ב' כ"ג) . (רד"ק) . ומחלקות ישראל , האמורות פה ,
היו בחמלת מלכות דוד , כדברי רד"ק ז"ל הנכבדים , אך ברוב המלחמות , אשר נלחם דוד
עם העמים הנכבדים , בטל הסידור הזה , ולכן חידש ותיקן המלך את המחלקות ההן בשמותיו
האחרונות , והניח את מלכותו במעמד הזה לשלמה בנו . ראשי האבות וכו' . נבא ישראל
למלחמה כשלק לשמים עשרה מחלקות , ועל כל מחלוקת הופקד ראש בית אב אחד
לשר נבא , ותחת הראש הזה עמדו שרי האלפים , והיו ארבעה ועשרים למחלקת האחת ,
אחד לחלק , ותחתיהם עמדו שרי המאות , ותחת שרי המאות פקידים פחותים מהם ,
ולידם